

Київський університет імені Бориса Грінченка

Факультет суспільно-гуманітарних наук

Кафедра всесвітньої історії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

_____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Методологія історичної науки
для студентів

спеціальності 032 Історія та археологія

рівня вищої освіти другого (магістерського)

освітньої програми 032.00.01 «Історія»

Київ – 2023

Розробники: Надтока Геннадій Михайлович, доктор історичних наук, професор,
професор кафедри всесвітньої історії

Викладачі: Надтока Геннадій Михайлович, доктор історичних наук, професор,
професор кафедри всесвітньої історії

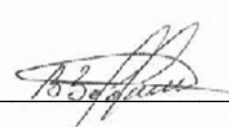
Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри всесвітньої історії
Протокол №1 від 28 серпня 2023 року

Завідувач кафедри Ігор СРІБНЯК

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 032.00.01 Історія
28.08.2023 р.

Гарант освітньої програми Анна ГЕДЬО

Робочу програму перевірено
28.08.2023 р.

Заступник декана Віталій ЗАВАДСЬКИЙ

Пролонговано:

на 20_/20_ н. р. _____ (_____), «___» 20__ р., протокол №__.

на 20_/20_ н. р. _____ (_____), «___» 20__ р., протокол №__.

на 20_/20_ н. р. _____ (_____), «___» 20__ р., протокол №__.

на 20_/20_ н. р. _____ (_____), «___» 20__ р., протокол №__.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	Обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4/120	
Курс	1	
Семестр	1	
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	32	
Модульний контроль	8	
Семестровий контроль	30	
Самостійна робота	50	
Форма семестрового контролю	екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування у студентів системних знань у галузі методології історичних досліджень й теоретичне обґрунтування інструментарію історичного пізнання.

Загальні компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері історія та археологія.

ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 07. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 09. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗКу 10. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Зку 11. Здатність працювати самостійно та в команді.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 01. Здатність виявляти та досліджувати історичні та археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.

СК 02. Здатність здійснювати історичні та археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних та соціальних наук.

СК 04. Здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки

СК 05. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері історії, археології та/або дотичні до них міждисциплінарні проекти.

СК 06. Здатність здійснювати експертний аналіз в предметній області.

СК 09. Здатність використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для проведення досліджень та професійної діяльності у сфері історії та археології

СК 10. Усвідомлення принципів академічної доброчесності та норм професійної етики.

СК 11. Здатність планувати і виконувати наукові дослідження в галузі історії та археології.

СКу 13. Здатність використовувати широкий спектр філософських концептів і методів для інтерпретації та аналізу історичних процесів на локальному, національному, європейському та глобальному рівні

3. Результати навчання за дисципліною

ПР-01. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.

ПР- 04. Застосовувати у професійній діяльності у сфері історії та археології сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проектів.

ПР- 05. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.

ПР- 08. Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо.

ПР- 10. Узагальнювати результати власних наукових досліджень і презентувати їх у доповідях, публікаціях державною та іноземною мовами із дотриманням принципів академічної доброчесності та професійної етики.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуаль	
Змістовий модуль I. Вступ до курсу «Теорія та методологія історичних досліджень»							
Тема 1. Методологія як універсальний інструментарій наукового дослідження	7	2					5
Тема 2. Методологічні підходи до періодизації історії	2	2					
Тема 3. Об'єктивність історичного пізнання	7		2				5
Модульний контроль	2						
Разом	18	4	2				10
Змістовий модуль II. Наукові школи методології історії XIX – XX століття							
Тема 4. Наукові школи методології історії XIX – початку XX століть	7	2					5
Тема 5. Методологія соціальної історії Макса Вебера	7		2				5
Тема 6. Школа Анналів та новітні школи методології історії	2	2					
Тема 7. Тотальна історія Ф. Броделя	7		2				5
Тема 8. Методологія історичних досліджень за матеріалами збірника статей Люсьєна Февра "Бої за історію"	7		2				5
Модульний контроль	2						
Разом	32	4	6				20
Змістовий модуль III. Тематика й архітектоніка історичного дослідження							
Тема 9. Архітектоніка історичного дослідження	4	4					
Тема 10. Методологія організації наукової роботи та культура дослідника	7		2				5
Тема 11. Експертиза тем та структури авторських магістерських робіт	9		4				5
Модульний контроль	2						
Разом	22	4	6				10
Змістовий модуль IV. Герменевтика як методологія гуманітарних наук							
Тема 12. Історична герменевтика	9	4					5
Тема 13. Аналіз історичного тексту за темою магістерської роботи	7		2				5
Модульний контроль	2						
Разом	18	4	2				10
Підготовка та проходження контрольних заходів	30						
Усього годин	120	16	16				50

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I **Вступ до курсу «Методологія історичної науки»**

Тема 1. Вступ. Методологія як універсальний інструментарій наукового дослідження

1. Об'єкт і предмет методології історичних досліджень. Універсальність ключових методологічних принципів.
2. Значення методології у науковій творчості та в педагогічному процесі.
3. Генеза методології історії як науки.
4. Основні поняття теми: метод, методологія, логіка, методологічні принципи, теорія історичних досліджень.

Тема 2. Методологічні підходи до періодизації історії

1. Сутність і критерії періодизації історичних досліджень.
2. Періодизація як засіб виявлення тенденцій та перспектив історичного розвитку явищ і процесів. Термінологія в періодизації.
3. Дискусії щодо періодизації всесвітньої історії.
4. Основні поняття теми: етапи, періоди та епохи в історії; критерії періодизації, тенденції історичного розвитку.

Тема 3. Об'єктивність історичного пізнання

1. Сутність процесу історичного пізнання.
2. Історія пошуку історичної істини: від античності до новітнього часу.
3. Новітні уявлення про об'єктивність історичного пізнання.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II **Наукові школи методології історії XIX –XX століття**

Тема 4. Наукові школи методології історії XIX – початку XX століть

1. Критичний метод кантіанської філософії науки. І. Кант.
2. Неокантіанство. Відокремлення гуманітарного знання від природничого і розвиток методології історії.
3. Позитивістські та неопозитивістські концепції історичних досліджень.
4. Марксистська школа методології історії.

5. Теорія історичного пізнання В. Дільтея. Герменевтичний метод.
 6. Соціальна історія М. Вебера. Категорія «ідеального типу».
- Основні поняття теми: суспільно-економічна формація, діалектичний та історичний матеріалізм, продуктивні сили і виробничі відносини, соціальна історія, категорія «ідеального типу».

Тема 5. Методологія соціальної історії Макса Вебера

1. Теорія «ідеальних типів» Макса Вебера та її значення для історичної науки.
2. Книга М. Вебера «Протестантська етика і дух капіталізму».
3. Закономірність виникнення капіталізму на Заході. Дух капіталізму.
4. Віросповідання і соціальне розшарування.
5. Концепція покликання М. Лютера.
6. Професійна етика аскетичного протестантизму.
7. Протестантизм і міщанство.

Тема 6. Школа Анналів та новітні школи методології історії

1. Методологія школи Анналів.
2. Мікроісторичний та постмодерністський підходи до осмислення історії.
3. Цивілізаційний підхід в методології історичних досліджень.
4. Проблема вибору методологічного підходу. Модель методологічного синтезу.

Основні поняття теми: школа Анналів, ментальність, тотальна історія, історична антропологія. мікроісторія, історія повсякденності, постмодерн в історичній науці.

Тема 7. Тотальна історія Ф. Броделя

1. Історія економіки в контексті «загальної» історії Ф. Броделя.
2. Простір і час в Європі. Світи-економіки і світова економіка. Природні перешкоди.
3. Панівні капіталістичні міста й міста-перевалочні пункти.
4. Просторова схема світу-економіки.
5. Заволодіти Європою – заволодіти світом.
6. Національні ринки Франції та Англії. Чорна Африка в системі світів-економік.
7. Росія як світ-економіка.

Тема 8. Методологія історичних досліджень за матеріалами збірника статей Люсьєна Февра "Бої за історію"

Питання до обговорення (відповідають назві статей):

1. Суд совісті історії та історика.
2. Як жити історією.
3. Історія чи політика.
4. Історизуюча історія.
5. Історія і психологія.
6. Феодальне суспільство.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Тематика й архітектоніка історичного дослідження

Тема 9. Архітектоніка історичного дослідження

1. Вимоги до теми дослідження.
2. Структура історичного дослідження.
3. Складові вступу до наукової роботи.
4. Наукова новизна дослідження.
5. Оформлення науково-довідкового апарату дослідження.
6. Вимоги до оформлення загального списку джерел та літератури.

Тема 10. Методика організації наукової роботи та культура дослідника

1. Основні етапи історичного дослідження
2. Підготовка наукових публікацій.
3. Мова історика.
4. Оформлення науково-довідкового апарату дослідження.
5. Підготовка до захисту наукової роботи.
6. Фахова культура історика-дослідника.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV.
Герменевтика як методологія гуманітарних наук

Тема 11. Історична герменевтика

1. Предмет та об'єкт історичної герменевтики.
2. Історія становлення герменевтики.
3. Герменевтичне коло.
4. Новітній погляд на сутність герменевтичного аналізу.
5. Правила інтерпретації тексту.

Тема 12. Аналіз історичного тексту за темою магістерської роботи

1. Зовнішня характеристика тексту (жанр, час і місце написання, обсяг, авторство).
2. Історичний контекст (особливості епохи).
3. Основні ідеї й авторський задум.
4. Об'єктивність історичного джерела.
5. Значення джерела для розкриття сутності теми дослідження.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекції	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Відвідування семінарських занять	1	1	1	3	3	3	3	1	1
Відвідування практичних занять	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Робота на семінарському занятті	10	1	10	3	30	3	30	1	10
Робота на практичному занятті	10	-	-	-	-	-	-	-	-
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	-	-	-	-	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	4	20	2	10	2	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30								
Разом			48		80		70		48
Максимальна кількість балів: 246									
Розрахунок коефіцієнта: $60/246=0,244$									

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Розділи (обсяг в годинах)	Вид контролю	Бали
Змістовий модуль I.		
Вступ до курсу «Методологія історичної науки»		
Історія формування та сутність методології історії (5 год.)	контрольні питання	5
Об'єктивність історичного пізнання (5 год.)	контрольні питання	5
Змістовий модуль II.		
Наукові школи методології історії XIX –XX століття		
Започаткування наукової методології історії (5 год.)	контрольні питання	5
Методологія історії другої половини XIX – початку XX століть (5 год.)	контрольні питання	5
Методологія історії Макса Вебера (5 год.)	контрольні питання	5
Тотальна історія Ф. Броделя (5 год.)	контрольні питання	5
Змістовий модуль III.		
Тематика й архітектоніка історичного дослідження		
Обґрунтування теми і структури історичного дослідження (5 год.)	контрольні питання	5
Експертна оцінка обраних тем магістерських робіт (5 год.)	контрольні питання	5
Змістовий модуль IV.		
Герменевтика як методологія гуманітарних наук		
Герменевтика: наука осягнення сенсу (5 год.)	контрольні питання	5
Аналіз історичного тексту за темою магістерської роботи (5 год.)	контрольні питання	5
Разом: 50 год.	Разом: 50 балів	

Критерії оцінювання самостійної роботи		
№ з/п	Максимальна кількість балів	Опис критерію
1	5	Відмінно (високий рівень знань, умінь та навичок). Студент глибоко і міцно засвоїв матеріал, вичерпно, грамотно оформив роботу.
2	4	Добре (достатній рівень знань, умінь та навичок). Студент твердо знає матеріал, не допускає істотних неточностей під час відповіді на питання та помилок в оформленні роботи.
3	2–3	Задовільно (середній рівень знань, умінь та навичок). Студент знає тільки основний матеріал, але не засвоїв його деталей, допускає неточності під час відповіді на питання, наявні помилки в оформленні роботи.
4	1	Незадовільно (низький рівень знань, умінь та навичок). Студент не знає матеріалу, допускає істотні помилки під час відповіді на поставлені питання та не дотримується вимог оформлення роботи.

6.3 **Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання**

Підсумковий модульний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за навчальним матеріалом окремих модулів після завершення лекційних і практичних занять.

Форма проведення – письмова, тестування в системі Е-навчання.

Завдання для модульної контрольної роботи та критерії їх оцінювання розробляються лектором. Він проводить і оцінює модульні контрольні роботи.

Тривалість проведення письмового модульного контролю становить 2 академічні години.

Результати перевірки письмових контрольних завдань доводяться до відома студентів не пізніше ніж через два робочі дні після їх виконання.

Студент, який не згоден з отриманою за результатами модульного контролю оцінкою, має право подати апеляцію безпосередньо після оголошення оцінки. У цьому випадку завідувач кафедри призначає апеляційну комісію, яка зобов'язана розглянути апеляцію в присутності студента.

Критерії оцінювання МКР

№ з/п	Максимальна кількість балів	Опис критерію
1	21–25	Відмінно (високий рівень знань, умінь та навичок). Студент глибоко і міцно засвоїв матеріал. Завдання виконано самостійно, грамотно, дотримано усіх вимог. Робота має творчий характер.
2	15–20	Добре (достатній рівень знань, умінь та навичок). Студент твердо знає матеріал, не допускає істотних неточностей під час відповіді на питання та помилок в оформленні роботи.
3	10–14	Задовільно (середній рівень знань, умінь та навичок). Студент знає тільки основний матеріал, але не засвоїв його деталей, допускає неточності під час відповіді на питання, наявні помилки в оформленні роботи.
4	1–9	Незадовільно (низький рівень знань, умінь та навичок). Студент не знає матеріалу, допускає істотні помилки під час відповіді на поставлені питання та не дотримується вимог оформлення роботи.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни. Форма проведення семестрового контролю – письмова. Зміст і структура екзаменаційних білетів (контрольних завдань), критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри та зазначаються у робочій програмі навчальної дисципліни й доводяться до відома студентів на першому занятті.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Формацийний підхід в історичних дослідженнях.
2. Класифікація історичних джерел.
3. Характеристика принципу історизму.
4. Вимоги до формулювання мети та завдань наукової історичної роботи.
5. Об'єкт і предмет методології історичних досліджень.
6. Обґрунтування теми історичного дослідження.
7. Сутність і значення методології в науковій творчості.
8. Вимоги до структури історичної наукової роботи.
9. Методологія позитивізму в історичних дослідженнях.
10. Обґрунтування об'єкту та предмету історичного дослідження.
11. Сутність методологічного синтезу.
12. Основні вимоги до історіографії дослідження.
13. Діалектичний підхід в історичних наукових працях.
14. Вимоги до обґрунтування хронологічних рамок наукової історичної роботи.
15. Характерні риси методології школи «Анналів».
16. Обґрунтування географічних рамок історичного дослідження.
17. Характерні риси методології школи мікроісторії.
18. Висновки до розділів історичного дослідження.
19. Характерні риси школи «нової соціальної історії».
20. Написання загальних висновків до історичного дослідження.
21. Характеристика методів дослідження матеріальної сфери людського життя на прикладі наукової праці Ф. Броделя «Матеріальна цивілізація. Економіка і капіталізм».
22. Логіка побудови розгорнутого плану розділу історичного дослідження.
23. Характерні риси цивілізаційного підходу в історичному дослідженні.
24. Вимоги до обґрунтування актуальності теми наукової історичної роботи.
25. Завдання та структура історіографічного дослідження.
26. Основні етапи історичного дослідження.
27. Об'єкт і предмет історіографічного дослідження.
28. Технологія відбору архівного матеріалу для наукової історичної роботи.

29. Характеристика методів дослідження історії культури на прикладі роботи О. Шпенглера «Сутінки Європи».
30. Вимоги до використання наукових праць в історичному дослідженні.
31. Особливості історичного дослідження у сегменті персоналій.
32. Основні вимоги до використання джерел в історичному дослідженні.
33. Використання інтернет-ресурсів у дослідницькій роботі історика.
34. Визначення наукової новизни історичного дослідження.
35. Структурування списку джерел та літератури в науковій роботі історика.
36. Визначення теоретичного та практичного значення наукового дослідження.
37. Сутність діалектичного підходу до наукового аналізу історичних явищ та процесів.
38. Оформлення посилань у науковому тексті.
39. Технологія пошуку джерельного матеріалу в архівах.
40. Вимоги до заключних висновків у науковому історичному дослідженні.
41. Порівняйте наукові тлумачення історіософії та філософії історії.
42. Охарактеризуйте основні школи філософії історії.
43. Визначте предмет і об'єкт історіософії. Що означає цілісність історичного процесу?
44. У чому сутність понять «революція» й «еволюція» в історичному процесі.
45. Визначте структурні компоненти історіософії.
46. Назвіть сильні та слабкі сторони теорії класів і класової боротьби в історії.
47. Прослідкуйте зв'язок історіософії з іншими науками (філософією, соціальною філософією, соціальною психологією та ін.)
48. Підготуйте розгорнутий план лекції на тему: «Роль релігії в історичному процесі».
49. Поясніть значення історіософії у становленні фахівця-історика.
50. Розкрийте сутність культури та назвіть її основні структурні компоненти.
51. Наведіть докази того, що міф є формою сприйняття історії.
52. Назвіть основні сфери буття суспільства та охарактеризуйте їх зміст.
53. Проаналізуйте поняття «спекулятивна» та «критична» філософія історії.
54. Порівняйте східну та західну концепції філософії історії.
55. Опишіть особливості античної та християнської філософії історії (Платон, Аристотель, Гесіод, Фома Аквінський, Августин Блаженний).
56. Проаналізуйте сутність та суперечності сучасної ліберальної філософії.
57. Прослідкуйте розвиток філософії історії за часів Відродження та Просвітництва (Макіавеллі, Гоббс, Руссо, Вольтер).
58. Розкрийте суперечності філософії більшовизму.
59. Доведіть, що філософія історії є галуззю наукового пізнання.
60. Розкрийте сутність та основні вияви месіанства в історії.
61. Розкрийте поняття істини та її критеріїв. З'ясуйте різницю між абсолютною та відносною істиною в історії.
62. Охарактеризуйте теорію державних та недержавних націй.
63. Охарактеризуйте шлях історичного пізнання через споглядання, сприйняття та абстрактне мислення.
64. Опишіть еволюцію форм спільності людей в історії та сутність космополітизму.
65. Розкрийте процес логічного осмислення історії через формування понять,

суджень, умовиводів. Що означає чуттєве й раціональне в процесі історичного пізнання.

66. Порівняйте роль особистості та народу в історії.
67. Опишіть методи й форми історичного пізнання: спостереження, аналіз, синтез, індукція, дедукція.
68. Як співвідносяться суспільний порядок і свобода в історичному процесі?
69. Опишіть методи й форми історичного пізнання: спостереження, аналіз, синтез, індукція, дедукція.
70. Як співвідносяться свобода і соціальна справедливість в історії?
71. Охарактеризуйте категорії діалектики в історичному пізнанні (одиничне, особливе й загальне).
72. Що означає постмодерністське розуміння історії?
73. Опишіть роль категорій діалектики в історичному пізнанні (причина і наслідок).
74. Розтлумачте сутність цивілізаційного підходу до осмислення історії.
75. Охарактеризуйте роль категорій діалектики в історичному пізнанні (необхідність і випадковість).
76. Розтлумачте сутність формаційного підходу до осмислення історії.
77. Опишіть роль категорій діалектики в історичному пізнанні (можливість і дійсність).
78. Що означають лінійність і циклічність історичного процесу?
79. Охарактеризуйте роль категорій діалектики в історичному пізнанні (зміст і форма).
80. Як визначаються хронологічні межі історії?
81. Охарактеризуйте роль категорій діалектики в історичному пізнанні (сутність і явище).
82. Представте власне розуміння смислу та призначення історії.
83. Зіставте роль діалектики й метафізики в історичному пізнанні.
84. Опишіть термінологічний апарат філософії історії.
85. Доведіть, що історіографія є складовою філософії історії.
86. Назвіть основні здобутки німецької школи класичної філософії історії (Кант, Гегель).
87. Доведіть, що методологія історичних досліджень є складовою філософії історії.
88. Зіставте поняття «філософія історії» й «філософія природи».
89. Сутність феноменології історії.
90. Історіософський аналіз на тему: «Імперії в історії світових цивілізацій».
91. Історіософський аналіз на тему: «Інквізиція як явище середньовічної культури».
92. Історіософський аналіз на тему: «Роль масонів у світовій історії».
93. Історіософський аналіз на тему: «Феномен Великого шовкового шляху».
94. Історіософський аналіз на тему: «Феномен українського націоналізму».
95. Сутність і завдання герменевтики в контексті методології історії.
96. Закони й закономірності в історії.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична картка дисципліни

Модулі	I			II					III			IV	
Теми	T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7	T.8	T.9	T.10	T.11	T.12	T.13
Лекції (теми, бали)	Л.1 (1 б)	Л.2 (16.)		Л.3 (16.)		Л.4 (16.)			Л.5-6 (26.)			Л. 7-8 (26.)	
Семінарські заняття (теми, бали)			С.1 (11б)		С.2 (11 б)		С.3 (11 б)	С.4 (11 б)		С.5 (11 б)	С.6-7 (22 б)		С. 8 (11б.)
Самостійна робота	СР.1 (5б.)		СР.2 (5б.)	СР.3 (5б.)	СР.4 (5б.)		СР.5 (5б.)	СР.6 (5б.)		СР.7 (5б.)	СР.8 (5б.)	СР.9 (5б.)	СР.10 (5б.)
Поточний контроль (вид, бали)	МКР (25 балів)			МКР (25 балів)					МКР (25 балів)			МКР (25 балів)	
Семестровий контроль	Екзамен (40 балів)												

8. Рекомендована література

1. Блок Марк. Апологія історії або ремесло історика. Переклад з фран. Київ: Лаурис, 2018. 144 с.
2. Богачов Андрій. Філософська герменевтика. Навчальний посібник. К.: «Курс», 2006.
3. Бойченко І.В. Філософія історії // Соціальна філософія: Короткий енциклопедичний словник. Харків, 1997.
4. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV—XVIII ст. / К.: Основи, 1997.
5. Вебер, Макс Протестантська етика і дух капіталізму. К.: Наш Формат, 2018.
6. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. Т.1-2. К., 2000.
7. Гончаревський В. Цивілізаційний підхід до історії: сучасний український досвід (1991 – 2009). К.: Логос, 2011.
8. Горський В. С. Історія української філософії. Курс лекцій. К., 1996.
9. Гусерль Е. Ідеї чистої феноменології і феноменологічної філософії: Книга перша. Загальний вступ до чистої феноменології / Гусерль Е.; пер. з нім. і коментарі В.Кебуладзе. Харків: Фоліо, 2020.
10. Гусерль Е. Картезіанські медитації. Вступ до феноменології / пер. з нім. Андрій Вахтель. К.: Темпора, 2021.
11. Гуссерль Е. Досвід і судження. Дослідження генеалогії логіки. К.: ППС-2002, 2009.
12. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. Том 1: Герменевтика I: Основи філософської герменевтики. К.: Юніверс, 2000.
13. Горюнов М. Російська філософія, Її Імперська Величність і ліки від душевних ран: ким є російські філософи й чого вони хочуть? Режим доступ: https://uamoderna.com/images/archiv/26-2019/UM-26-druk_Goriunov50-59_compressed.pdf
16. Дильтей, Вільгельм // Філософський енциклопедичний словник / Київ: Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002.
17. Дюпон-Мельниченко Ж.-Б., Ададунов В. Французька історіографія ХХ століття. Львів, 2001.
18. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності / Л. Зашкільняк. Л., 1999.
19. Зашкільняк Л.О. Вступ до методології історії. Львів, 1996.
20. Історія, історіософія, джерелознавство: статті, розвідки, замітки, есе: іст. зб. / В. Ульяновський (наук. ред.), Л. Довга (наук. ред.) К., 1996.
21. Кант Іммануїл. Критика чистого розуму. Київ: Юніверс, 2000.
22. Квіт С. М. Герменевтика: [Навч. посіб.]. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2005.
23. Ковальова А. Проблеми академічного плагіату та авторського права у цифровому просторі України. Спеціальні історичні дисципліни: питання

- теорії та методики: зб. наук. пр. Ч. 21: Електронні інформаційні ресурси. К., 2013. С. 61–71.
24. Колінгвуд Р.Д. Ідея історії. Київ, 1996
25. Конт, Огюст// Філософський енциклопедичний словник / Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України: Абрис, 2002.
26. Кочеткова А. В. Цифрові бібліотеки як ознака ХХІ ст. URL:www.uipv.org/atachs/statti2009/2009/53.doc
27. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. для вузів. К.: Кондор, 2006.
28. Кузьмін О. С. Історичний процес: теорія та методологія дослідження / О. С. Кузьмін. Житомир, 2003.
29. Кульчицький С. В. Методологія і методика наукового дослідження: Матеріали до нормативного курсу / С. В. Кульчицький. К., 2003.
30. Ларіонова В. К. «Історія російської філософії» Івано-Франківськ, 2014.
31. Мельник Л.Г. Розвиток наукового пізнання історії. Київ, 1983
32. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі: навч. посіб. / І. С. П'ятницька-Позднякова. Київ: Центр навч. літ-ри, 2003.
33. Павленко Ю. Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток людства. Київ, 1996
34. Потульницький В. А. Україна і всесвітня історія: історіософія світової та української історії ХVІІ – ХХ століть / В. А. Потульницький. К., 2002.
35. Починок Б. Генезис феноменологічного вчення Гуссерля // Наук. вісник ЧНУ. Вип.35. Філософія, 1998, с.36-42.
36. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ПРИ НАПИСАННІ НАУКОВИХ РОБІТ. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/4518/pravyaoformlennyaspyskuvykorystanyhdzherel.pdf>
37. Предборська І. М. Філософія історії: навчальний посібник /І. Предборська, С. Ганаба. Суми, 2012.
38. Реймон Арон. Вступ до філософії історії: Есе про межі історичної об'єктивності. Київ: Український центр духовної культури, 2005.
39. Рікер П. Історія та істина : монографія / Поль Рікер. К. : Вид. дім "КМ Academia" : Унів. вид-во "Пульсари", 2001.
40. Ріккерт Г. Філософія історії // Філософія життя. Київ, 1998.
41. Тельвак В. Історіософія та методологія історії: Конспект лекцій / В. Тельвак. Дрогобич, 1999.
42. Тойнбі, Арнольд. Дослідження історії. Том 1, 2. К.: Основи, 1995.
43. Феноменологія // Філософія / Причепій Е.М. та ін. К., 2001, с.187-194.
44. Яковенко Н. Вступ до історії / Н. Яковенко. К., 2007.
45. Ясперс К. Сенс і призначення історії. К., 1992.
46. Ящук Т. І. Філософія історії: курс лекцій / Т. Ящук. К., 2004.

47. A New Philosophy of History. Edited by F.Ankersmit and H.Kellner. London, 1995.
48. Barraclough G. Main Trends in History. New York, 1979.
49. Breisach E. Historiography: Ancient, Medieval and Modern. Chicago and London, 1983.
50. Danto A.C. Analytical Philosophy of History. London, 1965.
51. Elton G. The Practice of History. London,1987.
52. Fukuyama F. The End of History and the Last Man. London,1992.
53. Handelsman M. Historyka. Zasady metodologii i teorii poznania historycznego. Warszawa, 1928.
54. Herbert Spencer// International Encyclopedia of the Social Sciences, 1968.
55. Huntington, S.The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order, 2001.
56. Jenkins K. On "What is History?". From Carr and Elton to Rorty and White. London and New York, 1995.
57. Merwick A. The Nature of History. London, 1971.
58. Topolski J. Teoria wiedzy historycznej. Poznań, 1984